تأثیر دوره کارآموزی روانپزشکی بر اولویت‌های انتخاب رشته تخصصی و احترام به تخصص‌های بالینی در دانشجویان پزشکی دانشگاه جندی شاپور اهواز

سکینه ایزدی مزیدی، فروغ ریاحی، نیلوفر خواجه‌الدین*، محمد صالحی ویسی

چکیده

مقدمه: در بعضی از کشورها تعداد دانشجویان پزشکی که روانپزشکی را به عنوان تخصص انتخاب می‌کنند رو به کاهش است. هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر گذراندن دوره کارآموزی روانپزشکی بر اولویت‌های انتخاب رشته تخصصی به عنوان گزینه‌های حرفه‌ای آینده، و احترام به تخصص‌های بالینی در دانشجویان پزشکی بود.

روش‌ها: در این مطالعه توصیفی تحلیلی، نمونه پژوهش شامل ۱۰۴ نفر از دانشجویان سال پنجم پزشکی دانشگاه جندی شاپور اهواز است که از بهار۸۷ تا بهار ۸۹ وارد دوره روانپزشکی شدند. آزمودنی‌ها قبل و بعد از گذراندن دوره روانپزشکی یک پرسشنامه نگرش نسبت به روانپزشکی و یک پرسشنامه جهت سنجش اولویت‌ها و میزان احترام به تخصص‌های بالینی را تکمیل کردند. داده‌ها با استفاده از آماره‌های توصیفی، ضریب همبستگی اسپیرمن و آزمونt زوجی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج: میانگین نمره نگرش دانشجویان نسبت به رشته رواتپزشکی قبل از گذراندن دوره کارورزی روانپزشکی(۹/۱۷±۴۲/۳۶) با این میانگین پس از طی دوره (۶/۸۶±۴۷/۷۸) تفاوت آماری معنادار داشت (P=./۰۰۱، t=-۵/۴۵). میانگین و انحراف معیار نمره نگرش در خرده مقیاس‌های شایستگی‌های کلی رشته روانپزشکی، تعریف نقش و کارکرد روانپزشکان، جذابیت‌های شخصی و شغلی (p>۰/۰۰۱)، سوء استفاده‌های احتمالی و انتقادات اجتماعی (p>۰/۰۱)، تفاوت معنادار آماری داشت؛ اما در خرده مقیاس کارایی تفاوت معناداری حاصل نشد. (p=۰/۱۴) در اولویت‌های دانشجویان قبل و پس از گذراندن دوره روانپزشکی نیز تفاوت معناداری مشاهده نشد. و همبستگی قوی بین ترتیب اولویت‌ها قبل و بعد از کارآموزی روانپزشکی وجود داشت (r=۰/۸۰،p<۰/۰۰۱). پس از گذراندن دوره اگر چه میزان احترام به روانپزشکی افزایش یافت اما همچنان کمتر از سایر تخصص‌ها بود.

نتیجه‌گیری: نگرش نسبت به روانپزشکی تنها عامل تأثیرگذار در انتخاب تخصص نیست و علی‌رغم ارتقای نگرش دانشجویان نسبت به روانپزشکی، تفاوت معناداری در اولویت‌های آنها ایجاد نشد. اگرچه پس از گذراندن دوره کارآموزی، میزان احترام به روانپزشکی افزایش یافت اما همچنان کمتر از سایر تخصص‌ها بود.

واژه‌های کلیدی: انتخاب شغل، روانپزشکی، دانشجویان پزشکی، کارآموزی روانپزشکی، تخصص‌های بالینی

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ آذر ۱۳۹۱؛ ۱۲(۹): ٦٦٦ تا ٦٧٥

مقدمه

بسیاری از محققان در کشورهای مختلف شاهد نگرش منفی دانشجویان پزشکی نسبت رشته روانپزشکی یا نقش روانپزشکان بوده‌اند و تعداد کمی از دانشجویان پزشکی،

* **نویسنده مسؤول:** دکتر نیلوفر خواجه‌الدین (استادیار)، گروه آموزشی روانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، ایران. (khajeddinn@gmail.com)
سکینه ایزدی مزیدی، دانشجوی کارشناسی ارشد روان شناسی بالینی، گروه آموزشی روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، ایران. (s.izadi.m@gmail.com)
دکتر فروغ ریاحی (استادیار)، گروه آموزشی روانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، ایران. (riahi13@gmail.com)؛ محمد صالحی ویسی (مربی)، دانشگاه صنعتی بهبهان، ایران. (salehivaysi@gmail.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۹/۱۳، تاریخ اصلاحیه: ۹۱/۲/۲۰ تاریخ پذیرش: ۹۱/۷/۲

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-21]

روانپزشکی را به عنوان حرفه آینده‌شان انتخاب می‌کنند. از این رو، امروزه مطالعه نگرش‌ها و عقاید دانشجویان در رابطه با روانپزشکی رو به افزایش است. از دیدگاه دانشجویان، رایج‌ترین دلایل این امر، تصور وجود ضعف علمی در مبانی روانپزشکی، ناکارآمدی درمان، و وضعیت اجتماعی پایین روانپزشکان در مقایسه با دیگر متخصصان است. با این وجود، در فرآیند آموزش پزشکی مشکلاتی وجود دارد که در تلاش برای اصلاح این نگرش‌های منفی قابل تأمل است(۱). به عنوان مثال، مطالعه‌ای در مورد نگرش‌های دانشجویان پزشکی نسبت به روانپزشکی در دانشگاه کالیفرنیا، و دو دانشگاه در واشنگتن، نشان دهنده تشابه نگرش‌های همه این دانشجویان بود. از دیدگاه آن‌ها روانپزشکی، یک تخصص با ارزش اما با وجهه اجتماعی پایین و دقت علمی اندک بود که نقش چندانی هم ندارد و نیز اکثر بیماران روانی به خوبی می‌توانند به وسیله افراد غیر پزشک کنترل شوند(۲).

تجربه دوره کارآموزی روانپزشکی موقعیتی است که هویت بالینی اکثر پزشکان را شکل می‌دهد و مدرسان، این دوره را به عنوان فرصتی برای آموزش بیماری‌ها و درمان آن‌ها، تقویت استانداردهای حرفه‌ای و انتخاب گرایش تخصصی دانشجویان می‌دانند(۳). بسیاری از دانشجویان پزشکی قبل از گذراندن دوره روانپزشکی هیچ تماسی با بیماران مبتلا به اختلال روانی ندارند و نگرششان نسبت به این رشته منفی است. بعضی از آن‌ها، دوره روانپزشکی را پر تنش پیش‌بینی می‌کنند و تصور می‌کنند که کار در رشته روانپزشکی پر تنش خواهد بود(٤و٥).

دوره کارآموزی روانپزشکی می‌تواند کلیشه‌های منفی درباره روانپزشکی را در دانشجویان پزشکی تغییر دهد و فرصت مهمی را برای اصلاح نگرش‌های منفی آن‌ها فراهم آورد(۳). بعضی از مطالعات نشان داده است که همراه با بهبود نگرش دانشجویان، شمار کسانی که تصمیم می‌گیرند برای تخصص وارد روانپزشکی شوند و سرانجام روانپزشکی را به عنوان یک حرفه انتخاب کنند افزایش می‌یابد(٦). در یک مطالعه ایرانی، تأثیر دوره روانپزشکی بر نگرش دانشجویان سال پنجم پزشکی نسبت به روانپزشکی و میزان تمایلشان به انتخاب این رشته به عنوان یک حرفه، بررسی شد. نتایج این مطالعه نشان داد که پس از طی این دوره، نگرش دانشجویان نسبت به روانپزشکی بهتر شد و تمایل دانشجویان به ادامه تحصیل در این رشته افزایش یافت(۷). در مطالعه دیگری، محققین دریافتند که پس از گذراندن این دوره، نگرش دانشجویان به روانپزشکی بهبود یافته و تمایلشان به سمت روانپزشکی به عنوان حرفه افزایش یافته است(۸). هم‌راستا با نتایج مذکور، پژوهشی در اسپانیا نیز نشان داد که پس از گذراندن دوره روانپزشکی، عقاید دانشجویان واقع‌بینانه‌تر شده و به دنبال این تغییر در نگرش، تعداد دانشجویانی که تمایل به انتخاب روانپزشکی، به عنوان حرفه آینده، دارند افزایش یافت(۱). اما بعضی از محققان اظهار می‌دارند که نگرش بهتر، لزوماً باعث انتخاب روانپزشکی به عنوان تخصص نمی‌شود(۹).

این ابهام در ادبیات موجود، ضرورت انجام بررسی‌های بیشتر در این زمینه را مطرح می‌سازد. لذا این مطالعه به منظور بررسی تأثیر دوره کارآموزی روانپزشکی بر اولویت‌های انتخاب رشته تخصصی و میزان احترام به تخصص‌های بالینی در دانشجویان پزشکی و ارتباط نگرش پس از گذراندن این دوره با اولویت‌های انتخاب رشته تخصصی انجام شد.

روش‌ها

جامعه پژوهش در این مطالعه توصیفی تحلیلی، شامل کلیه دانشجویان سال پنجم پزشکی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز بود که از بهار۸۷ تا بهار۸۹ کارآموزی بالینی روانپزشکی را گذرانده بودند (۱۰٦نفر). در طول سال‌های ذکر شده، تمام کارآموزان روانپزشکی در بدو ورود به بخش روانپزشکی درباره این پژوهش و اهداف آن توجیه می‌شدند و سپس در صورت تمایل، بعد از امضای

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-21]

رضایت‌نامه آگاهانه، پرسشنامه‌ها را با یک کد و بدون ذکر نام، تکمیل می‌کردند و در پایان دوره با ذکر همان کد دوباره پرسشنامه را تکمیل می‌کردند. ملاک ورود به مطالعه، گذراندن روانپزشکی به صورت عملی و نظری در همین دانشگاه بود. عدم تمایل به شرکت در مطالعه به عنوان معیار خروج در نظر گرفته شد. دانشجویان، دوره روانپزشکی را به مدت ۳۰ روز در قالب ۲۵ سخنرانی نظری، و دوره کارآموزی عملی یک ماهه (شامل آموزش ارزیابی و مصاحبه بیماران بستری و سرپایی و همچنین درمان و پیگیری آنها) را گذراندند.

جهت جمع‌آوری داده‌ها قبل و بعد از گذراندن دوره روانپزشکی از ابزارهای زیر استفاده شد: ۱- پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، ۲- پرسشنامه سنجش اولویت‌های انتخاب رشته تخصصی و میزان احترام به تخصص‌های بالینی؛ و ۳- پرسشنامه نگرش نسبت به رشته روانپزشکی.

پرسشنامه سنجش اولویت‌های تخصصی توسط محققین و با اقتباس از مطالعه فیفل (Feifel) و همکاران(۱۰) ساخته شده است. پرسشنامه دارای ۲ گویه (Item) است. در گویه اول شرکت‌کنندگان تخصصی‌هایی که انتخاب آن را در آینده برای خود محتمل‌تر می‌دانستند را رتبه بندی می‌کردند و در گویه دوم (با توجه به این که میزان احترام نسبی است در مقایسه با سایر رشته‌ها مقایسه می‌گردد)، شرکت‌کنندگان میزان احترام به چهار تخصص طب داخلی، جراحی، روانپزشکی و اطفال را از نظر خود، همکلاسی‌ها، خانواده و سایر پزشکان (چرا که تغییرات در نگرش و میزان احترام در فرد می‌تواند در ارزیابی نظرات دیگران نیز تأثیر بگذارد) مشخص می‌کردند. مقیاس پرسشنامه سه تایی (کم، متوسط و زیاد) بود.

پرسشنامه نگرش نسبت به رشته روانپزشکی " Attitude to Psychiatry Questionnaire" در سال ۱۹۸۱ به نقل از لاوقرنه (Laugharne) و همکاران، توسط نلسون و همکاران ساخته شد. دارای ۲٤ سؤال است که نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به روانپزشکی را می‌سنجد ودارای پنج خرده مقیاس شامل: شایستگی‌های کلی رشته روانپزشکی (سؤالات ۳-۱)، کارایی (سؤالات ۷-٤)، تعریف نقش و کارکرد روانپزشکان (سؤالات ۱٤-۸)، سوء استفاده‌های احتمالی و انتقادات اجتماعی (سؤالات ۱۷-۱۵)، و جذابیت‌های شخصی و شغلی (سؤالات ۲٤-۱۸) است(۱۱). هر گویه روی یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از ۱ تا ۵ درجه بندی شده است. حداقل و حداکثر نمره قابل کسب این پرسشنامه به ترتیب۲٤ و۱۲۰ است. برای تکمیل این پرسشنامه حدود ۱۰ دقیقه وقت مورد نیاز است. این پرسشنامه در برخی دیگر از مطالعات مورد استفاده قرار گرفته و پایایی و اعتبار آن تأیید شده است(۷). در مطالعه حاضر، پایایی نسخه فارسی این پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ در یک نمونه ۱۰۰ نفری از دانشجویان پزشکی دانشگاه جندی شاپور اهواز محاسبه گردید و مقدار(α=/٦۰=۰) به دست آمد که قابل قبول است. جهت بررسی اعتبار (اعتبار صوری)، سه نفر از اساتید دانشکده پزشکی جندی شاپور این پرسشنامه را مورد بررسی قرار دادند. لازم به ذکر است که اعتبار صوری این پرسشنامه در مطالعه‌ای دیگر(۷) توسط دو نفر از اساتید گروه روانپزشکی دانشگاه شهید بهشتی نیز بررسی شده است.

داده‌های به دست آمده با استفاده از آمار توصیفی، ضریب همبستگی اسپیرمن (جهت مقایسه ترتیب انتخاب تخصص‌ها قبل و بعد از دوره کارآموزی) و آزمونt زوج (جهت مقایسه میانگین نمره نگرش دانشجویان قبل و بعد از گذراندن دوره روانپزشکی) و با نرم‌افزار SPSS-16 تجزیه و تحلیل شد

نتایج

۱۰٦ نفر از دانشجویان در این پژوهش شرکت کردند اما ۲ نفر از آن‌ها به دلیل کامل نبودن پرسشنامه از مطالعه خارج شدند و پرسشنامه‌های ۱۰٤ نفر تجزیه و تحلیل شد (درصد پاسخ‌دهی ۹۸٪ بود). در این مطالعه ۳۲ نفر(۳۱٪) از شرکت‌کنندگان مرد و۷۲ نفر(٦۹٪) زن بودند. میانگین سنی ۱/۱۸±۲۵/۱۱ (دامنه ۲۳-۲۹) سال بود. ۲۰

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-21]

نفر(۱۹/۵٪) متأهل و ۸٤ نفر(۸۰/۵٪) مجرد بودند. ٤۹ نفر (٤۷٪) از دانشجویان اهل تهران بودند.

آزمون آماری تی زوج تفاوت معناداری بین میانگین نمرات نگرش کلی دانشجویان نسبت به رشته روانپزشکی، قبل و بعد از دوره کارآموزی روانپزشکی، نشان داد (p<۰/۰۰۱). هم‌چنین، تفاوت آماری معناداری بین میانگین نمرات کلیه خرده مقیاس‌های نگرش به غیر از خرده مقیاس کارایی دیده شد (جدول ۱).

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار نمره نگرش دانشجویان قبل و بعد از دوره کارآموزی روانپزشکی به تفکیک خرده مقیاس‌ها

متغیر	نمره پیش آزمون	نمره پس آزمون	T	سطح معناداری
نگرش کلی نسبت به روانپزشکی	٤۲/۳٦±۹/۱۷	٤۷/۷۸±٦/۸٦	-۵/٤۵	P<۰/۰۰۱
شایستگی‌های کلی رشته روانپزشکی	۵/۰۸±۲/۵۹	٦/۵±۲/۰٤	-۵/۵۳	P<۰/۰۰۱
کارایی	۹/۱٤±۲/۷۵	۱۰/٤۷±۲/٤٦	-٤/۱	P=۰/۱٤
تعریف نقش و کارکرد روانپزشکان	۱۳/۲۰±۳/۷۱	۱۳/۸۱±۳/۰۸	-۱/٤۵	P<۰/۰۰۱
سوء استفاده‌های احتمالی و انتقادات اجتماعی	۳/۵۸±۱/۹۸	٤/٤٦±۱/۷۱	-۳/٦	P=۰/۰۱
جذابیت‌های شخصی و شغلی	۱۱/۳٤±٤/۲٦	۱۲/٤۵±۳/۸۷	-۲/٤	P<۰/۰۰۱

فراوانی مطلق و نسبی انتخاب هر یک از تخصص‌های بالینی، قبل و بعد از گذراندن دوره کارآموزی مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن نشان می‌دهد که پس از گذراندن دوره روانپزشکی تعداد افرادی که انتخاب روانپزشکی را در آینده برای خود محتمل‌تر می‌دانند از یک نفر به سه نفر افزایش یافته است. اما نسبت به سایر تخصص‌ها همچنان در مرتبه آخر قرار دارد (جدول ۲). جهت مقایسه محتمل‌ترین تخصص بالینی مورد علاقه افراد قبل از ورود به دوره کارآموزی روانپزشکی و بعد از گذراندن دوره، و بررسی این که آیا در رتبه انتخاب تخصص بالینی توسط دانشجویان بعد از گذراندن دوره نسبت به قبل از آن تغییری حاصل گردیده یا نه، از همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن استفاده شد و همبستگی بین دو متغیر گذراندن دوره روانپزشکی و اولویت‌بندی تخصص‌های بالینی محاسبه گردید. نتیجه این تحلیل نشان داد که بین انتخاب محتمل‌ترین تخصص بالینی قبل و بعد از گذراندن دوره کارآموزی روانپزشکی همبستگی قوی (p<۰/۰۰۱، r=۰/۸۰) وجود دارد. به این معنا که پس از گذراندن این دوره در اولویت و رتبه‌ای که افراد به تخصص مورد علاقه خود داده‌اند و ترتیب انتخاب گرایش تخصصی دانشجویان تغییر معنی داری حاصل نشده است.

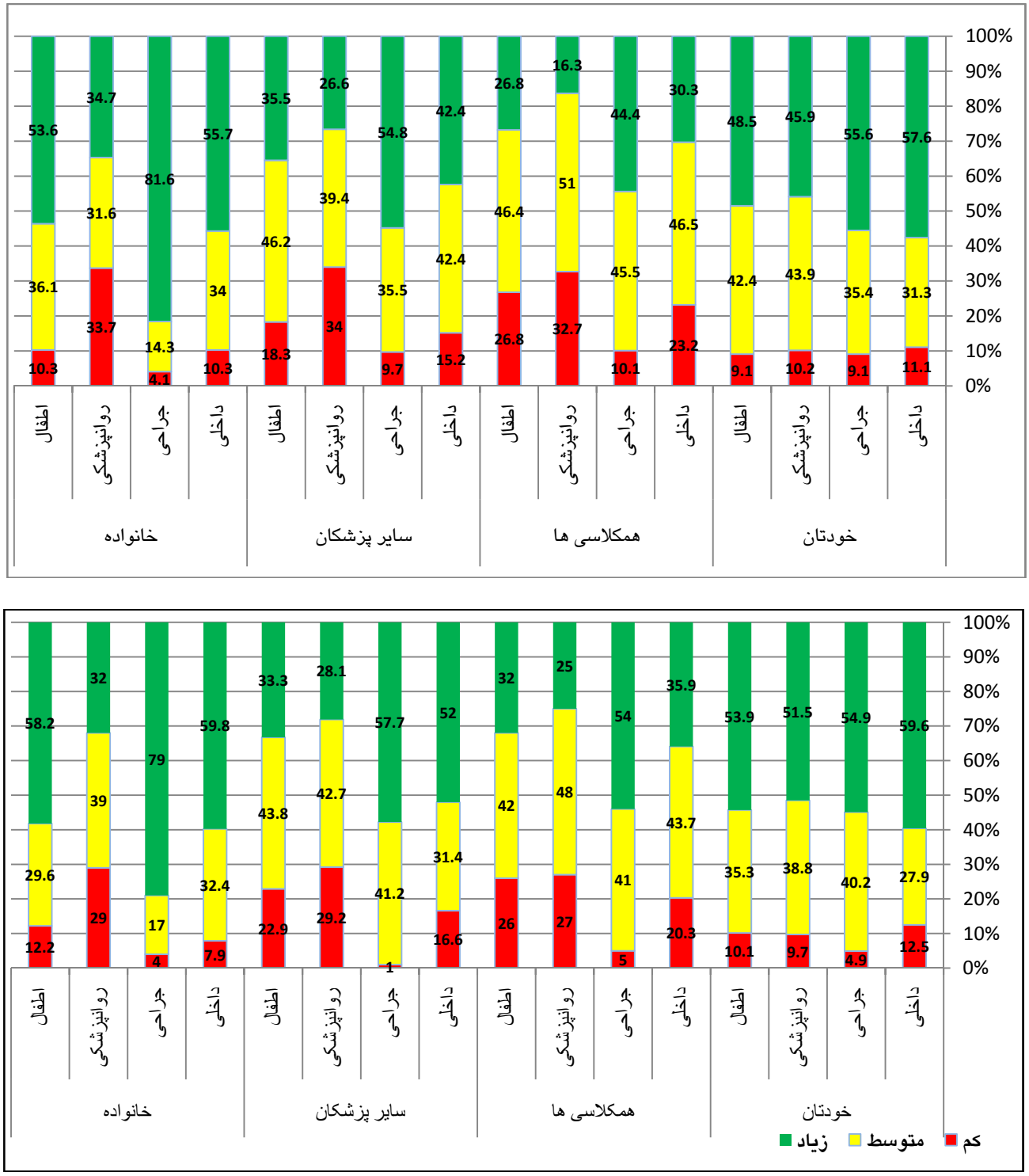
جدول۲: فراوانی انتخاب تخصص‌ها توسط دانشجویان پزشکی، قبل و بعد از گذراندن دوره کارآموزی روانپزشکی

نوع تخصص	قبل از دوره فراوانی (درصد)	پس از دوره فراوانی (درصد)
هنوز تصمیم نگرفته‌ام	۲۲/۱۵(۲۲)	۲۲/۱۵(۲۲)
جراحی	۱۷/۳(۱۸)	۱٦/۳(۱۷)
مغز و اعصاب	۱۱/۵(۱۲)	۱۰/۵(۱۱)
رادیولوژی	۱۱/۵(۱۲)	۰/۹(۱۰)
پوست	۷/٦(۸)	۹/٦(۱۰)
زنان	۵/٦۷(٦)	۵/۷(٦)
طب اورژانس	۵/۷(٦)	٦/۷(۷)
طب داخلی	٤/۸(۵)	٦/۷(۷)
پاتولوژی	٤/۸(۵)	۲/۸(۳)
اطفال	۳/۸٤(٤)	۳/۸٤(٤)
روانپزشکی	۰/۹(۱)	۲/۸(۳)
هیچ‌کدام	٤/۸(۵)	۳/۸(٤)
کل	۱۰۰(۱۰٤)	۱۰۰(۱۰٤)

نتایج مربوط به میزان احترام به هر یک از تخصص‌های بالینی قبل و بعد از گذراندن دوره کارآموزی روانپزشکی از دیدگاه دانشجو، همکلاسی‌ها، سایر پزشکان و خانواده

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-21]

نمودار۱: فراوانی نسبی میزان احترام به تخصص‌های بالینی از منظر دانشجویان پزشکی قبل (بالا)، و بعد (پایین) از گذراندن دوره کارآموزی روانپزشکی

در نمودار ۱ درج گردیده است. همان‌طور که در نمودار ۱ مشاهده می‌شود، تعداد دانشجویانی که احترام خود را به تخصص روانپزشکی در حد "زیاد" گزارش داده‌اند (۴۵/۹٪)، کمتر از سه تخصص دیگر است و فراوانی

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-21]

دانشجویانی که حدس زده‌اند میزان احترام به روانپزشکی از نظر همکلاسی‌ها، سایر پزشکان و خانواده "زیاد" است، نیز نسبت به سه تخصص دیگر کمتر است.

بر اساس نمودار ۱، قبل از گذراندن دوره، ٤٥/٩ درصد دانشجویان میزان احترام خود به روانپزشکی را زیاد گزارش دادند که پس از گذراندن دوره به ٥١/٥درصد افزایش یافته است. همچنین در مورد میزان احترام به روانپزشکی از نظر همکلاسی‌ها، پزشکان سایر تخصص‌ها و خانواده، تعداد دانشجویانی که آن را زیاد گزارش داده‌اند به ترتیب ١٦/٣٪، ٢٦/٦٪ و ٣٤/٧٪ بودند که پس از گذراندن دوره به ترتیب به ٢٥٪، ٢٨/١٪ و ٣٢٪ افزایش یافتند. اما اگرچه میزان احترام به تخصص روانپزشکی از نظر فرد، همکلاسی‌ها، سایر پزشکان و خانواده دانشجو پس از دوره افزایش یافته است ولی همچنان نسبت به سایر تخصص‌ها میزان احترام کمتری را دریافت کرده است.

بحث

مطالعه حاضر با هدف بررسی تأثیر گذراندن دوره کارآموزی روانپزشکی بر اولویت‌های انتخاب رشته تخصصی و احترام به تخصص‌های بالینی در دانشجویان پزشکی انجام گرفت. مطابق با نتایج مطالعه، بعد از گذراندن دوره کارآموزی روانپزشکی، ارتقای معناداری در نمره کلی نگرش نسبت به روانپزشکی و هر یک از خرده مقیاس‌های شایستگی‌های کلی رشته روانپزشکی، تعریف نقش و کارکرد روانپزشکان، سوء استفاده‌های احتمالی و انتقادات اجتماعی حاصل شد. اما تفاوت معناداری در خرده مقیاس کارایی ایجاد نشد. در تبیین اثربخشی این دوره بر نگرش دانشجویان نتایج بعضی مطالعات ننشان می‌دهد که تجارب بالینی دانشجویان، درگیری مستقیم در مراقبت از بیمار، دیدن بیمارانی که خوب به درمان پاسخ می‌دهند و رضایت دانشجویان از مدرسان روانپزشکی و بیماران، عواملی هستند که طی دوره کارآموزی، بر ارتقای نگرش مثبت نسبت به روانپزشکی تأثیر دارد(٨). نتایج این مطالعه همچنین نشان داد که در ترتیب انتخاب تخصص‌های افراد قبل و بعد از دوره کارآموزی روانپزشکی تغییری حاصل نشده است.

این یافته‌ها با نتایج به دست آمده از مطالعه کالورت (Calwert) به نقل از ردی (Ready) و همکاران همسو است. او دانشجویان پزشکی را در سال‌های اول، سوم و آخر مورد مطالعه قرار داد و دریافت که اگر چه نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به روانپزشکی و بیماران روانی پس از گذراندن دوره، اندکی مثبت‌تر شده بود، اما نگرش‌ها نسبت به انتخاب رشته روانپزشکی، به عنوان یک رشته، چندان مثبت نبود(١٢).

کیونایک (Kuhnigk) و همکاران نیز در این رابطه اظهار داشتند که بین نگرش مثبت نسبت به روانپزشکی و علاقه به انتخاب آن به عنوان یک رشته و حرفه تفاوت وجود دارد. روان درمانی، روانپزشکی و تعامل با بیماران روانی در سطح انتزاعی، از نظر دانشجویان مهم و خوب تلقی می‌شود (که در این رابطه مطلوبیت اجتماعی ممکن است یک نقش مهم را بازی کند). در حالی که در عمل این دانش به سختی به عنوان یک حرفه انتخاب می‌شود یا دانشجویان به آن تمایل دارند(١٣).

نتایج مطالعه حاضر با یافته‌های مک پارلند(McParland) و همکاران(٨) و صمیمی و همکاران(٧) و بالبنا (Bulbena) و همکاران(١) متفاوت است. این محققین دریافتند که پس از بهبود در نگرش دانشجویان نسبت به روانپزشکی، علاقه آنها به انتخاب روانپزشکی به عنوان یک تخصص به طور معناداری افزایش یافت.

با توجه به این نتایج می‌توان چنین بیان کرد که تنها تغییر در نگرش نسبت به روانپزشکی برای ایجاد انگیزه در دانشجویان جهت انتخاب رشته روانپزشکی کافی نیست و لازم است عوامل دیگری نیز مورد بررسی قرار گیرند. چرا که مطالعات نشان داده‌اند عواملی مانند ویژگی‌های شخصیتی، متغیرهای جمعیت‌شناختی (جنسیت، وضعیت

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-21]

تأهل، سن، داشتن فرزند)، فرهنگ (طرح‌واره‌های جنسیتی در رابطه با انتخاب شغل)، قابل کنترل بودن سبک زندگی و محیط زندگی، در انتخاب گرایش تخصصی مؤثرند(۱۴تا۱۷). انتخاب رشته تخصصی همچنین می‌تواند به وسیله عواملی مانند فرصت‌های شغلی، وجهه اجتماعی رشته تخصصی، درآمد و امکان ادامه تحصیل، تحت تأثیر قرار گیرد(۱۸).

ادراک از روانپزشکی به عنوان یک حرفه استرس آور ممکن است دانشجویان را از انتخاب رشته روانپزشکی به عنوان یک تخصص منصرف کند(۱۹). نی (Ney) و همکاران گزارش دادند که دانشجویان سه دانشکده پزشکی، تنش حرفه‌ای روانپزشکی را به عنوان منفی‌ترین عامل تأثیرگذار بر علاقه به رشته روانپزشکی رتبه‌بندی کردند. بدیهی است این برداشت به عوامل مختلفی از جمله اساتید این رشته، و فضای کاری در دوره آموزشی مرتبط است. همچنین می‌توان به مشکلاتی که دانشجویان در دوره روانپزشکی با آن روبه رو هستند و احتمالا عواملی تأثیرگذار در انتخاب رشته تخصصی می‌باشند، از جمله ترس از بیماران، انگ اجتماعی درباره بیماران روانی و روان‌درمان‌گران، احساس ناکامی ناشی از مشکلات لاینفک مصاحبه با بیماران دارای اختلال تفکر یا فاقد بینش، پیروی نکردن بیماران از درمان، شباهت دانشجو با بیمار از لحاظ سن یا تاریخچه، که باعث پریشانی دانشجو می‌گردد، آسیب‌پذیری دانشجو نسبت به نارضایتی و انتقاد بیمار، اشاره کرد(۲۰).

در این مطالعه قبل از گذراندن دوره، دانشجویان تخمین زدند که درجه‌ای از احترام که خودشان، خانواده‌شان، همکلاسی‌ها و سایر پزشکان به روانپزشکی می‌گذارند کمتر از تخصص‌های داخلی، جراحی، اطفال و پوست است. که نتایج همسو با یافته‌های به دست آمده از مطالعه فیفل (Feifel) و همکاران است(۱۰).

پس از گذراندن دوره اگر چه میزان احترام به رشته روانپزشکی افزایش یافت اما همچنان کمتر از سایر تخصص‌ها بود.

فنیل و همکاران در بیان علت گرایش کم به روانپزشکی به دلایلی اشاره کردند از جمله این که الف) افرادی که به کار در زمینه بهداشت روان علاقمندند ممکن است از طریق رشته‌های دیگر غیر پزشکی در جهت رسیدن به این هدف گام بردارند. ب) جامعه نسبت به روانپزشکان و روانپزشکی نگرش منفی دارد(۱۰).

با توجه به مطالب فوق ایجاد فرصت‌های بیشتر برای دانشجویان و فارغ‌التحصیلان روانپزشکی، تغییر در ساختارها و محتوای آموزشی و فرهنگ‌سازی جهت تغییر نگرش‌های منفی جامعه نسبت به بیماری‌های روانی، بیماران و روان درمانگران می‌تواند در ارتقای نگرش مثبت نسبت به روانپزشکی و انتخاب رشته روانپزشکی مؤثر باشد.

نتایج به دست آمده از این مطالعه برای مدرسانی که تصور می‌کنند فعالیت‌شان تأثیری بر دانشجویان ندارد و ادراک یا نگرش دانشجویان خارج از کنترل است قابل توجه است. کارآموزی روانپزشکی تأثیری اصلاح‌کننده بر نگرش دانشجویان دارد. نه تنها باعث ارتقای نگرش مثبت نسبت به روانپزشکی می‌گردد، بلکه فواید مهمی برای پزشکان غیر روانپزشک در آینده ، هنگام روبه روشدن با بیماران دارای نیازهای روان شناختی دارد(۲۱). این دوره می‌تواند ادارک دانشجویان از روانپزشکی و توجهشان به جنبه‌های روانی- اجتماعی مراقبت از بیمار (بدون توجه به انتخاب تخصص) را تحت تأثیر قرار دهد(۲۲).

مطالعه حاضر دارای محدودیت‌هایی بود؛ از جمله این که نمونه‌گیری به صورت تصادفی انجام نگرفته است، بنابراین در تعمیم نتایج باید احتیاط کرد. همچنین این مطالعه بر روی دانشجویانی انجام گرفته است که دوره کارآموزی روانپزشکی را می‌گذرانند بنابراین در تعمیم نتایج آن به دانشجویانی که دوره کارورزی روانپزشکی را می‌گذرانند باید دقت کافی مبذول شود. از دیگر

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-21]

محدودیت‌ها این است که شرکت‌کنندگان از هدف پژوهش آگاه بودند.

پیشنهاد می‌شود که در تحقیقات آتی، این مطالعه در دانشگاه‌های دیگر و بر روی دوره کارورزی نیز انجام گیرد.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج این مطالعه، دیدگاه دانشجویان نسبت به رشته روانپزشکی بعد از گذراندن دوره کارورزی بهتر شده است. .نگرش مثبت نسبت به روانپزشکی می‌تواند پزشکان دارای هر تخصص را قادر سازد که به نیازهای روان شناختی بیماران پاسخ گو باشند. دوره کارآموزی روانپزشکی یک فرصت مهم برای اصلاح نگرش‌های منفی است و می‌تواند کلیشه‌های منفی درباره روانپزشکی را در دانشجویان تغییر دهد.

قدردانی

از همه دانشجویان پزشکی که در این پژوهش با ما همکاری کردند سپاس‌گزاریم.

منابع

1. Bulbena A, Pailhez G, Coll J, Balon R. Change in the attitudes towards psychiatry among Spanish medical students during training in psychiatry. Eur J Psychat. 2005; 19(2): 79-87.
2. Kuhnigk O, Strebel B, Schilauske J, Jueptner M. Attitude of medical students toward psychiatry. Advances in Health Sciences Education. 2007; 12(1): 87-101.
3. Linda FP, Cynthia AP, Kenneth EL. What troubles clerks in psychiatry? A strategy to explore the question. Academic psychiatry. 2008; 32(3): 194-8.
4. Kris K. Distress precipitated by psychiatric training among medical students. Am J Psychiatry. 1986; 143(11): 1432-1435.
5. Youngner SJ, Corvino JM, Frankel MH, Ramos FD. Psychological problems of medical students during a core psychiatry clerkship. Journal of Medical Education. 1978; 53(8): 690-692.
6. Wessman SH, Haynes RA, Killian CD, Robinowitz C. A model to determine the influence of medical school on students' career choices: psychiatry, a case study. Acad Med. 1994; 69(1): 58-9.
7. Samimi M, Noroozi AR, Mottaghipour Y. The Effect of Psychiatric Clerkship on Fifth Year Medical Students' Attitudes Toward Psychiatry and Their Intention to Pursue Psychiatry as a Career. Iranian Journal of Psychiatry. 2006; 1(3): 98-103.
8. McParland M, Noble LM, Livingston G, McManus C. The effect of a psychiatric attachment on students' attitudes to and intention to pursue psychiatry as a career. Med Educ. 2003; 37(5): 447-54.
9. Alexander DA, Eagels JM. Change in attitudes towards psychiatry among medical students: correlation of attitude shift with academic performance. Med Educ. 1990; 24(5): 452-60.
10. Feifel D, Moutier YM, Swerdlow NR. Attitudes toward psychiatry as a perspective career among students entering medicalachool. Am J Psychiatry. 1999; 156(9): 1397-402.
11. Laugharne R, Appiah-Poku J, Laugharne J, Shankar R. Attitudes toward psychiatry among final-year medical students in Kumasi, Ghana. Academic Psychiatry. 2009; 33(1): 71-5.
12. Ready JP, Tan SM, Azmi MT, Shaharom MH, Rosdinom R, Maniam T, et.al. The effect of a clinical posting in psychiatry on the attitudes of medical students towards psychiatry and mental illness in a Malaysian medical school. Ann Acad Med Singapore. 2005; 34(8): 505-10.
13. Kuhnigk O, Strebel B, Schilauske J, Jueptner M. Attitude of medical students toward psychiatry. Advances in Health Sciences Education. 2007; 12(1): 87-101.
14. Walton HJ, Last JM. Young doctors aiming to enter different specialties. BMJ. 1969; 2(5659): 752-4.
15. Phillips SP, Ferguson KE. Do students' attitudes toward women change during medical school? Canadian Medical Association. 1999; 160(3): 357-61.
16. Dorsey ER, Jarjoura D, Rutecki GW. Influence of controllable lifestyle on recent trend in specialty choice by us medical students. JAMA. 2003; 290(9): 1173-8.
17. Wright B, Scott I, Woloschuk W, Brenneis F. Career choice of new medical students at three Canadian

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-21]

universities: family medicine versus specialty medicine. Canadian Medical Association or its Licensors. 2004; 170(13): 1920-4.
18. Kassebaum DG, Szenas PL. Factors influencing the specialty choices of 1993 medical school graduates. Acad Med. 1994; 69(2): 163-70.
19. Pankiewicz P, Dejewska J, Romanowski A, Majkowicz M, Nitka A. [Relationship between medical students and patients during the course of psychiatry-- expectations and fears]. Psychiatr Pol. 2003; 37(1):109-19. [Article in Polish]
20. Ney PG, Tam WW, Maurice WL. Factors that determine medical student interest in psychiatry. Aust N Z J psychiatry. 1990; 24(1): 65-76.
21. Regier DA, Goldberg ID, Taube CA. The de facto US mental health services system: a public health perspective. Arch Gen Psychiatry. 1978; 35(6): 685-93.
22. Niedermier JA, Bornstein R, Brandemihl A. The junior medical student psychiatry clerkship: Curriculum, Attitudes, and test performance. Acad Psychiatry. 2006; 30(2): 136-43.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-21]

The Effect of Passing the Psychiatric Clerkship on Consideration of Various Specialties as Priorities in Prospective Field and Respect for Clinical Specialties in Medical Students

Sakineh Izadi Mazidi[1], Foroughe Riahi[2], Niloofar Khajeddin[3], Mohammad Salehi Veysi[4]

Abstract

Introduction: *The number of medical students choosing psychiatry as specialty is declining in some countries. The purpose of the study was to investigate the effects of passing the psychiatric clerkship on consideration of various specialties as prospective career options and their respect for clinical specialties in medical students.*

Methods: *In this analytical study, the sample included 104 fifth year medical students of Jundishapur University in Ahwaz who started psychiatric clerkship between spring 2007 and spring 2010. The subjects completed a demographic form, an attitude toward psychiatry questionnaire and a questionnaire to assess priorities and respect for clinical specialties, before and after their psychiatric clerkship. Data were analyzed using descriptive statistics, Spearman correlation coefficient, and paired sample t-test.*

Results: *The results showed that mean of total scores of attitude before (42.36±9.18), and after psychiatry rotation (47.78±6.86) were significantly different (t=-5.45, p=.001). The mean score of subscales of "overall merits of psychiatry', "role definition and functioning of psychiatrists", and "career and personal rewards" were also changed significantly (p<0.001), also score for "possible abuses and social criticisms", improved significantly(p=0.01) after psychiatric clerkship, but there was no significant difference in "efficacy" subscale (p=0.14). In the priorities of students before and after passing the psychiatric clerkship also there was no significant difference, as there was high positive correlation(r=0.80, p<0.001) between priorities order before and after the clerkship. Respect to psychiatry increased after passing the clerkship, but was still less than other specialties.*

Conclusion: *Attitude toward psychiatry isn't the only effective factor in choosing the specialty, and in spite of the significant improvement of students' attitude toward psychiatry, it did not make a significant difference in their priorities. Although after the clerkship, respect to psychiatry increased, it was still less than respect for other specialties.*

Keywords: career choice, psychiatry, medical students, psychiatry clerkship, clinical specialties

Addresses:
[1] Master Student of Clinical Psychology, Department of Psychology, Shahid Chamran University, Ahvaz,Iran. Email: S.izadi.m@gmail.com
[2] Assistant Professor of Psychiatry, Department of Psychiatry, Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz,Iran. Email: Riahi13@gmail.com
[3] (✉) Assistant Professor of Psychiatry, Department of Psychiatry, Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz,Iran. Email: Khajeddinn@gmail.com
[4] Instructor, Behbahan Industrial University, Behbahan, Iran. Email: Salehivaysi@gmail.com

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-21]